

Secretariaat
p/a Joh. Vermeerstraat 22
1071 DR Amsterdam
Postbus 75997
1070 AZ Amsterdam

telefoon: 020 676 67 71
fax: 020 662 49 01
info@platformmakers.nl
www.platformmakers.nl

Ministerie van Veiligheid & Justitie,
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Amsterdam, 18 oktober 2012

Betreft: Reactie Platform Makers op voorstel Richtlijn Collectief Beheersorganisaties

Mijne dames en heren,

Namens de meer dan 30.000 professionele auteurs en uitvoerend kunstenaars (hierna gezamenlijk aan te duiden als 'makers'), aangesloten bij de 19 beroepsorganisaties en vakbonden vertegenwoordigd door Platform Makers, willen wij bij dezen op hoofdlijnen reageren op het Europese Richtlijnvoorstel Collectief Beheersorganisaties.

Het Platform Makers is verheugd dat na de nationale Wet Toezicht op Collectief Beheersorganisaties (welke op dit moment voorligt bij de Eerste Kamer), nu ook de Europese Commissie aandacht besteedt aan governance en transparantie bij het collectief beheer. Verbreding, versterking en harmonisatie van regelgeving terzake kan naar onze mening van groot belang zijn voor de maatschappelijke legitimatie van het, ook voor Nederlandse auteurs en artiesten zo belangrijke, collectief beheer.

Wij onderschrijven dan ook van harte de doelstellingen van het Richtlijnvoorstel. De uitwerking van deze doelstellingen roept echter vragen op; met name de keuze om niet, zoals in Nederland, voor overheidstoezicht te kiezen, maar te vertrouwen op marktwerking beschouwen wij als een ongelukkige. Daarnaast menen wij dat aan de belangrijke doelstelling het multiterritoriaal licentiëren te vergemakkelijken (H III van de Richtlijn) onvoldoende wordt tegemoet gekomen, nu de Commissie zich hierbij blijft beperken tot het muzikauteursrecht en ook daar blijft vasthouden aan een concurrentiemodel.

Werkingsfeer

Het Richtlijnvoorstel is louter gericht op “rechtenbeheerders” (hierna ‘CBO’s’) “met als enig doel of hoofddoel auteursrecht of naburige rechten in verband met auteursrecht te beheren en die eigendom is van of onder zeggenschap staat van haar leden” (art. 2 a). Hiermee vallen commerciële organisaties, agentschappen en uitgevers die collectief rechten beheren en licenties verlenen buiten de bepalingen van de Richtlijn.

Het richtlijnvoorstel gaat daarmee voorbij aan het feit dat niet alleen CBO’s een rol spelen in collectief rechtenbeheer, maar dat ook steeds vaker commerciële organisaties (feitelijk niet-officiële CBO’s) en uitgevers diensten verlenen in het kader van rechtenbeheer. Ons inziens is het onwenselijk eisen betreffende transparantie en inspraak rond collectief rechtenbeheer louter te stellen aan organisaties waar reeds in enige vorm van zeggenschap is voorzien (organisaties “die eigendom [zijn] of onder zeggenschap [staan] van haar leden”).

Ongewenst effect van invoering van het voorstel met deze beperkte werkingssfeer zou bovendien een extra prikkel kunnen zijn rechten te (laten) beheren door bedrijven en organisaties die niet onder de gestelde definitie vallen. Dit achten wij een voor makers, wiens zeggenschap over het rechtenbeheer het voorstel juist beoogt te vergroten, onwenselijke situatie.

Marktregulering door concurrentie in plaats van overheidstoezicht.

De insteek van het Richtlijnvoorstel is fundamenteel verschillend van de Nederlandse aanpak. Het richtlijnvoorstel stuurt met name op bevordering van concurrentie tussen CBO’s. Volgens de doelstelling van de richtlijn reguleert marktwerking de CBO’s. Verwachting is dat wanneer een CBO zich niet zou houden aan bepaalde voorschriften rechthebbenden geheel of gedeeltelijk zullen vertrekken en rechten bij een andere CBO in beheer zullen geven, of zelfstandig of door andere marktpartijen zullen (laten) exploiteren. Op deze wijze zou marktwerking CBO’s de prikkel verschaffen aan de voorschriften te voldoen.

De Nederlandse Wet Toezicht op Collectief Beheersorganisaties daarentegen gaat uit van onafhankelijk, door de overheid ingesteld toezicht op CBO’s.

Platform Makers meent dat de Nederlandse aanpak om de navolgende redenen in Europa navolging verdient:

- Marktwerking zal (mogelijk met uitzondering van online muziekrechten –zie ons commentaar op Hoofdstuk III) CBO’s geen of onvoldoende prikkels geven om aan regelgeving te voldoen. CBO’s berekenen hun kostenpercentage in beginsel over de incasso en verdelen de geïncasseerde gelden direct door naar hun leden en indirect (via hun zuster-organisaties) aan leden van buitenlandse zuster-organisaties. In principe mogen de verdelende organisaties, volgens internationale afspraken, daarbij niet nog een keer een kosteninhouding plegen. Incasso bij een Nederlands café, of bij een Nederlandse bibliotheek wordt ook in het Richtlijnvoorstel door de Nederlandse CBO’s verricht, zoals buitenlandse CBO’s de incasso’s in hun eigen land verrichten. Het vertrek van rechthebbenden bij een Nederlandse CBO naar een buitenlandse zusterorganisatie heeft zo in beginsel geen (of zeer weinig) financiële gevolgen voor de betreffende CBO’s en produceert daarmee tevens niet de veronderstelde prikkel;
- Het Richtlijnvoorstel beoogt makers grotere zeggenschap te verlenen over hun rechten en over het beheer daarvan door hun CBO’s. Met name voor auteurs en artiesten is de

keuze hun rechten in het buitenland te laten beheren, een keuze waarbij zeggenschap - in ieder geval ten dele- verder van hen af komt te staan: het deelnemen aan het democratische proces bij een CBO in het eigen land is immers vele malen eenvoudiger dan deelname aan het democratisch proces (jaarvergaderingen etc) in een andere taal en op grote(re) geografische afstand. Voor makers is een goed georganiseerd, transparant nationaal collectief beheer mede daarom nadrukkelijk te prefereren: de transactiekosten die gepaard gaan met het uitoefenen van de beoogde zeggenschap zijn op die wijze immers het laagste;

- Een nationale onafhankelijk toezichthouder is beter in staat maatwerk te verrichten in de toepassing van regels betreffende governance en transparantie (zie onder).

Onvoldoende onderscheid tussen verschillende soorten CBO's

Het Richtlijnvoorstel legt gelijke voorschriften op aan alle CBO's. Hiermee gaat de Commissie voorbij aan fundamentele verschillen tussen verschillende (vormen van) collectief beheersorganisaties.

Zo bestaan er essentiële verschillen tussen

- "eigen rechtenorganisaties" (zoals Stichting Leenrecht en Stichting de Thuis kopie) die de wettelijke taak hebben namens *alle* groepen rechthebbenden vergoedingen te incasseren;
- CBO's die een grotendeels homogene groep rechthebbenden representeren (zoals LIRA voor schrijvers, NORMA voor uitvoerend kunstenaars en Pictoright voor beeldmakers);
- en CBO's die zowel makers als producenten in een specifieke sector vertegenwoordigen (zoals SENA, die producenten en uitvoerend kunstenaars, of Buma, die uitgevers en muzikanten verenigen).

Bij een organisatie als Stichting de Thuis kopie is aansturing het meest effectief te organiseren middels getrapte vertegenwoordiging van de verschillende groepen rechthebbenden (het introduceren van een jaarvergadering voor alle vormen van audio- en audiovisuele rechthebbenden in Nederland, met voor de hand liggende verschillen in belang, zou slechts leiden tot een Poolse landdag).

De keuze van de Nederlandse wetgever voor een onafhankelijke toezichthouder geeft de mogelijkheid op dit gebied maatwerk te leveren; de keuze van de Europese Commissie alle CBO's onder gelijke regels te brengen biedt deze ruimte onvoldoende.

Onduidelijkheden in gehanteerde begrippen

Het Richtlijnvoorstel kent in zijn uitwerking veel onduidelijkheden in gehanteerde begrippen. Niet (geheel) helder is onder meer wat exact verstaan wordt onder "directeur" of wat exact bedoeld wordt met het interne toezicht (wordt hiermee het bestuur bedoeld of een extra toezichthoudend orgaan?). Door deze onduidelijkheid is het voor ons niet mogelijk de consequenties goed te voorzien. Wel herhalen wij dat juist de governance structuur bij verschillende CBO's verschillend zou dienen te worden ingericht.

Normering beloningsstructuren ontbreekt

In tegenstelling tot de Nederlandse Wet Toezicht bevat het Richtlijnvoorstel geen normen voor beloningen van werknemers en directieleden bij CBO's. Platform Makers is, mede in het

kader van het maatschappelijk draagvlak, voorstander van een dergelijke normering en minimaal van een verbod op omzetterelateerde bonussen.

Hoofdstuk III: Multiterritoriaal licentiëren

De Europese Commissie kiest er in het Richtlijnvoorstel voor louter regulering te introduceren voor het multiterritoriaal licentiëren van online muziekauteursrechten.

In haar motivatie schrijft de Commissie hier terecht over: “Multiterritoriale licentieverlening voor onlinegebruik van muziekwerken is per definitie van grensoverschrijdende aard. Regels die bedoeld zijn om het goed functioneren van multiterritoriale licentieverlening te bevorderen kunnen derhalve beter op EU-niveau worden vastgesteld, aangezien de lidstaten zich niet in de juiste positie bevinden om regels op te stellen die de grensoverschrijdende activiteiten van rechtenbeheerders op samenhangende wijze beïnvloeden.” Ditzelfde geldt echter het naburig recht, alsmede auteurs- en naburige rechten betreffende audio-visuele werken.

Het is dan ook teleurstellend dat de Commissie niet gekozen heeft daadwerkelijk het multiterritoriale licentieverlenen te reguleren en zich slechts beperkt tot een minimale aanpassing van de Europese Aanbeveling van 2005 betreffende het online muziekauteursrecht, dat (grotendeels) reeds vrijwillig collectief beheerd wordt.

Zoals wij u eerder als toelichting op ons pleidooi voor collectiefbeheersoplossingen online schreven:

“De huidige praktijk van het auteurs- en naburig recht met betrekking tot zowel audio als audiovisuele werken sluit niet of onvoldoende aan bij de eisen die vooral de nieuwe media (en het nieuwe gebruik) aan het rechtenbeheer stellen. Binnen de huidige wet- en regelgeving is een situatie ontstaan waarbij het verkrijgen van de benodigde licenties voor veel nieuwe digitale initiatieven zeer wordt bemoeilijkt. De rechten worden immers zeer gefragmenteerd beheerd, voornamelijk door audio- en audiovisuele producenten, waardoor feitelijk de grote producenten een eenzijdig monopolie bezitten op het toestaan of verbieden van -en het bepalen van de prijs voor het gebruik van- beschermde werken binnen nieuwe initiatieven op het internet. Innovatie en anticiperen op veranderende behoeften van de consument worden hierdoor bemoeilijkt en afgeremd (althans: in de legale markt; de huidige licentiepraktijk stimuleert het opzetten van nieuwe diensten zonder toestemming te verkrijgen en stimuleert daarmee niet de doorontwikkeling van het legale, maar veeleer van het illegale aanbod). (...) Naast een sterk auteurscontractenrecht biedt een versterkte rol van het collectief beheer een oplossing in zowel het algemene maatschappelijk belang (eenvoudige en eenduidige licentieverlening) als het belang van de maker (een betere -want collectieve- positie tot onderhandelen over de verdeling van opbrengsten van het rechtengebruik online).”

Wij verwijzen voor nadere beschrijving van en toelichting op de ons inziens noodzakelijke regulering van online auteurs- en naburige rechten voor audio- als audiovisuele werken naar de brief terzake van Platform Makers, mede verzonden namens Portal Audiovisuele Makers (PAM), van 23 april jl.

Betreffende het online muziekauteursrecht tenslotte betreuren wij (ook op dit gebied) de keuze voor een concurrentiemodel. Doordat de online concurrentie -in tegenstelling tot de eerder genoemde concurrentie offline- de mogelijkheid biedt rechten exclusief bij een CBO onder te brengen, fragmenteert deze concurrentie per definitie de muziekauteursrechten (en staat

daarom haaks op het streven naar een “one stop shop” voor muziekauteursrechten). Doordat de commissie enerzijds (zoals in de eerdere Aanbeveling) concurrentie nastreeft, maar anderzijds samenwerking wil afdwingen (door nadere voorwaarden aan CBO's te stellen om multiterritoriaal te licentiëren) dreigen bovendien vooral de CBO's in de kleinere lidstaten inkomsten te gaan verliezen. Mede gezien het eerder genoemde belang van de maker bij een sterk nationaal collectief beheer beschouwen wij dit als een zorgwekkende ontwikkeling. Verstandiger zou naar onze mening zijn naar model van de offline licentiepraktijk voor het one stop shop principe te kiezen. Opmerkelijk is daarbij dat de Commissie deze one stop shop in het Richtlijn voorstel wel introduceert voor de Nationale Omroepen (art 33) hetgeen de vraag oproept waarom dit niet voor alle gebruikers mogelijk wordt gemaakt; een situatie die immers voor zowel makers (door uitholling van het nationaal collectief beheer te voorkomen) als voor gebruikers (door het creëren van een one stop shop voor het muziekauteursrecht) te prefereren zou zijn.

Uiteraard zijn wij altijd tot een nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Erwin Angad-Gaur
Voorzitter Platform Makers

c.c. Vaste Kamercommissie voor Veiligheid & Justitie
Vaste Kamercommissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Aangesloten organisaties Platform Makers

ACT (acteurs) (www.acteursbelangen.nl)

BCMM (componisten multimedia) (www.bcmm.nl)

Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers – BNO (ontwerpers en illustratoren)
(www.bno.nl)

Beroepsorganisatie Nederlandse Stripmakers – BNS (www.bns.nl)

Beroepsvereniging Zelfstandige Ondertitelaars (ondertitelaars) (www.bzo-ondertitelaars.nl)

De Unie van Componisten (componisten en improviserende musici)

Dutch Directors Guild – DDG (film- en televisieregisseurs) (<http://directorsguild.nl>)

FNV Kiem en BV Pop (musici, componisten en muziektekstschrijvers, dansers, acteurs, beeldend kunstenaars) (www.fnv-kiem.nl, www.bvpop.nl)

FotografenFederatie (fotografen) (www.fotografenfederatie.nl)

FreeLancers Associatie – FLA (freelance journalisten) (www.flanl.nl)

Nederlandse Vereniging van Journalisten – NVJ ((foto-)journalisten, programmamakers)
(www.nvj.nl)

Netwerk Scenarioschrijvers (scenarioschrijvers) (www.netwerkscenario.nl)

Ntb (musici, dansers, acteurs, componisten en muziektekstschrijvers) (www.ntb.net)

Professionele Auteurs Lichte Muziek – PALM (componisten en muziektekstschrijvers)
(www.palm.nl)

Samen1Stem (freelancers werkzaam in nasynchronisatie of andere vormen van stemwerk)
(www.samen1stem.nl)

Tekstnet (tekstschrijvers) (www.tekstnet.nl)

Vereniging Componisten en Tekstdichters Ntb (componisten en tekstdichters) (www.vctn.nl)

Vereniging van Educatieve Auteurs (VvEA) (educatieve auteurs) (www.educatieveauteurs.nl)

Vereniging van Letterkundigen – VvL (literaire schrijvers en vertalers) (www.vvl.nu)